

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

ÉPÍTÉSZ NÉVFELTÜNTÉSI JOGA

SZJSZT-24/2021

A megkereső törvényszék által feltett kérdés

1. Állapítsa meg a szakértő, hogy a
  - i. Honlap1
  - ii. Honlap2
  - iii. Honlap3
  - iv. folyóirat online (Honlap4) és a nyomtatott folyóirat 2020/3. számában megjelent közleményekben az I. rendű alperes nevének feltüntetése az építészsakma szabályainak, valamint a közlemény terjedelmének és jellegének megfelelően [Szjt. 12. § (1) bekezdés] megtörtént-e, figyelemmel arra, hogy
    - a) az elsőrendű alperes nevét nem Építész1, Építész2 és Építész3 „felelős építésztervezők” neve mellett, velük egy sorban tüntették fel, továbbá
    - b) az elsőrendű alperes nevét a „projektvezető építész”, illetve az „építész projektvezető” címmel látták el.
2. A szakértő a fenti kérdés megválaszolása keretében válaszolja meg az alperesnek a 24. számú beadványában feltett kérdéseit is:
  1. Megfelel-e a szerzői névfeltüntetés általános szerzői jogi gyakorlatának, ha a szerzőtársak neve nem egymáshoz kapcsolódóan – közvetlenül egymás mellett vagy esetleg közvetlenül egymás alatt – kerül feltüntetésre egy művön, illetve a művel kapcsolatban, hanem valamelyik szerzőtárs neve a többi szerzőtársétól különválasztva, más tevékenységet végző személyek nevei között szerepel? Eltérnek-e az építészeti szerzői művekkel kapcsolatos szerzőtársi névfeltüntetés szabályai az általános szerzői jogi gyakorlattól?
  2. Az A/2/11–A/2/5 szám alatt csatolt cikkekben a felvezető projektinformációk és a stáblisták megtekintése alapján meg lehet-e állapítani, hogy Építész4, Építész3, Építész2 és Építész1 egyenlő arány szerinti szerzőtársak? Továbbá, az A/5-A/8 alatt csatolt dokumentumokat is figyelembe véve az Építész4 nevének feltüntetése mellett szereplő „projektvezető építész”, illetve „építész projektvezető” kifejezés megfelelően jelöli-e Építész4-et mint a perbeli oktatási épület vezető építész tervezőjét?

Tényállás

Az eljárás tárgya az alábbiakban foglalható össze

A felperes mint generáltervező megbízta Építész4-et az egyetem engedélyezési tervével kapcsolatban az oktatási épület alaprajzai és homlokzati építészeti kialakításának tervezésével, valamint a campus többi épületével kapcsolatos építészeti konzultációs szolgáltatás nyújtásával. A felek által kötött építész tervezői szerződés szerint Építész4 feladata a felperes által kidolgozott vázlattervek továbbtervezése. A szerződés rögzíti azt is, hogy az építészeti terveken a felperest „felelős tervezőként”, Építész4-et pedig az oktatási épülettel kapcsolatban „vezető építész tervezőként”, a campus további épületeivel kapcsolatban pedig „tervező építész konzulensként” tüntetik fel.

A vita a felek között az oktatási épületről megjelent szakirodalmi közleményekkel kapcsolatban alakult ki. Ezek Építész4-et projektvezető építészként tüntetik fel, a felperest generáltervezőként, a felperes építészeit (Építész1, 2 és 3) pedig felelős építész tervezőként.

Építész4 szerint ez az elnevezés nem tükrözi azt, hogy ő tervezőként is részt vett az épület terveinek megalkotásában, és ezért megsértették szerzői jogait, azon belül is a névfeltüntetéshez való jogát.

Előzetes megállapítások

Az eljáró tanács a kapott iratokat és hivatkozásokat áttekintve megállapítja, hogy szakvéleményének kialakításához ez elegendő.

Az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakította ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást.¹

Az eljáró tanács szakvéleménye

Az eljáró tanács az alábbiak szerint válaszolja meg a kérdéseket

1. *Állapítsa meg a szakértő, hogy a*
  - i. *Honlap1*
  - ii. *Honlap2*
  - iii. *Honlap3*
  - iv. *folyóirat online (Honlap4) és a nyomtatott folyóirat 2020/3. számában megjelent közleményekben Építész4 nevének feltüntetése az építészzakma szabályainak, valamint a*

¹ 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről (R.) 8.§ (1) bek.

közlemény terjedelmének és jellegének megfelelően [Szt. 12. § (1) bekezdés] megtörtént-e, figyelemmel arra, hogy

- a) Építész4 nevét nem Építész1, Építész2 és Építész3 „felelős építész tervezők” neve mellett, velük egy sorban tüntették fel, továbbá*
- b) Építész4 nevét a „projektvezető építész”, illetve az „építész projektvezető” címmel látták el.*

A Szerzői Jogi Szakértő Testület megállapítja, hogy a fent idézett közleményekben Építész4 nevének feltüntetése mint „projektvezető építész”, illetve „építész projektvezető” az építés szakma szabályainak és a közlemény terjedelmének és jellegének megfelelően történt.

A szerzői jogról szóló LXXVI. törvény (a továbbiakban: az Szt.) 12. §-ának (1) bekezdése szerint a szerzőt megilleti a jog, hogy művén és a művére vonatkozó közleményen – a közlemény terjedelmétől és jellegétől függően – szerzőként feltüntessék. A szerzőt a mű részletének átvétele, idézése vagy ismertetése esetén is meg kell jelölni. A szerző a neve feltüntetéséhez való jogot a felhasználás jellegétől függően, ahhoz igazodó módon gyakorolhatja.

Az Szt. tervezőkre vonatkozó speciális névfeltüntetési szabálya a fenti általános rendelkezést tovább pontosítja: „[a] tervezőnek joga van meghatározni, hogy az épületen vagy a műszaki létesítményen a nevét és a tervezés idejét hol és hogyan tüntessék fel. E jogát azonban csak a tulajdonos, illetve a használó vagy az üzemeltető jogainak és törvényes érdekeinek indokolatlan vagy aránytalan sérelme nélkül gyakorolhatja.” [Szt. 67. § (2) bek.]

Az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes terve – a felek között nem vitatottan – szerzői jogi védelem alatt áll [l. Szt. 1. § (2) bek. k) pontja]. Annak megalkotóját tehát az Szt. fenti rendelkezései alapján és keretei között megilleti a névfeltüntetés joga. A felek között nem volt vita abban a tekintetben sem, hogy az Építész4 által megalkotott tervek egyéni, eredeti jelleggel rendelkeznek, ez nem is volt a megkeresés tárgya. Az eljáró tanács ezért ezt a kérdést nem vizsgálta, szakvéleménye kialakításánál feltételezte, hogy úgy az iroda építészeti, mint Építész4 tervei is szerzői jogi védelem alatt állnak.

A fenti kérdés megválaszolásánál tehát a törvényszék azt kérdezte az eljáró tanácstól, hogy az építész szakma szabályai szerint Építész4 nevét a „Felelős építész tervezők” névvel egy sorban kellett volna-e feltüntetni, illetve, hogy a „Projektvezető építész” kifejezés tükrözi-e Építész4 tervezői szellemi tevékenységét.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy válaszáat elsősorban a szakmai gyakorlatra alapozza.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) 33. §-a rendelkezik arról, hogy egy tervező miért tartozik felelősséggel. A tervező felelős:

- a) az általa készített építészeti-műszaki dokumentáció (ideértve a kivitelezési dokumentációt is)*
  - aa) műszaki tartalmának szakszerűségéért,*
  - ab) valós állapotnak megfelelő tartalmáért,*

- ac) építészeti minőségéért, a tervezéssel érintett védett építészeti és természeti örökség megóvásáért,
- b)
- c) az építészeti-műszaki dokumentáció készítésében (részben vagy folyamatosan) részt vevő, a tervezői feladat szakmai tartalmának megfelelő szakismerettel és jogosultsággal rendelkező szakági tervezők kiválasztásáért,
- d) a szakági tervezők közötti egyeztetések koordinálásáért, terveik összehangolásáért.

A felelős tervező fogalmát sem a törvény, sem vonatkozó egyéb jogszabályok nem határozzák meg. Ebből az következik, hogy az a felelős tervező, akit a fenti felelősség ténylegesen terhel.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy gyakori az építészeti szakmában, különösen a kérdéses projekthez hasonló nagyszabású projekteknél, hogy a felelős tervező elsősorban kapacitáshiány miatt további tervezőket bíz meg bizonyos részfeladatok ellátásával. A felelősség kérdését ilyen esetben a felek megállapodásukban rendezhetik.

A szakmai gyakorlat bemutatása körében az eljáró tanács utal a Magyar Építész Kamara etikai-fegyelmi szabályzatának („MÉK EFSZ”) II. rész 15. § vonatkozó rendelkezéseire:

- (1) Az építészeti alkotás, – amelybe beletartozik a terv és a terv alapján megvalósult épület, a tervezője (tervezőinek) szellemi terméke. Az építészeti tervdokumentáció jogszerű aláírója – bármilyen tervezési konstrukció esetén – a felelős tervező, aki egyedül vagy tervezőtársi viszonyban a tervet megalkotta.
- (2) Az építészeti tervdokumentáción – a vonatkozó jogszabály szerint – fel kell tüntetni valamennyi felelős tervező, tervezőtárs, szakági társtervező, valamint a jogosultságok és kötelezettségek szempontjából mértékadó munkatárs nevét és a tervezésben viselt szerepét.

Az eljáró tanács az iratokból, elsősorban a felek szerződéséből és az oktatási épületre vonatkozó „Kiviteli Terv” aláírólapjából azt állapította meg, hogy az építészeti tervekért a felperes építészei (Építész1, 2 és 3) feleltek, míg Építész4 építész tervezőként működött közre. Ezért nem felelne meg a valóságnak, ha a neve a „felelős építész tervezők” között szerepelne. Az építész szakmai gyakorlat az, hogy a különböző, egymástól elkülöníthető tervezői funkciókat egymástól elkülönítve tüntetik fel. Az eljáró tanács álláspontja szerint ez a gyakorlat nem sérti az Szjt. 12. §-ában szabályozott névfeltüntetési jogot.

A „projektvezető építész” kifejezés kizárólag szakmai fogalom, ennek jogszabályi háttere nincs. Az építészeti szakmában ezzel a kifejezéssel olyan építészt illetnek, aki tervezési és koordinációs feladatokat is ellát. A projektvezető építész elkészíti az építészeti terveket, az építészeti munkálatokat vezeti, összefoglalja, irányítja. A „projektvezető építész” kifejezés az eljáró tanács megítélése szerint a szakmai szabályok szerint hűen tükrözi az Építész4 által végzett munkát, és lefedi a szerzői jogi szempontból releváns tervezési munkát is. A tervezési szerződés 1. pontja szerint ugyanis a felek „az oktatási épület alaprajzai és homlokzati

építészeti kialakításának tervezésére, valamint a campus többi épületével kapcsolatos építészeti konzultációs szolgáltatás nyújtására” kötöttek szerződést.

A fentiek fenntartásával az eljáró tanács megjegyzi azonban, hogy a felek közötti szerződés a fentiektől eltérően úgy rendelkezett, hogy Építész4-et az oktatási épülettel kapcsolatban „vezető építész tervezőként” tüntetik fel. Annak megítélése, hogy ez hogyan hat ki a fenti általános szakmai szokásokon túl a felek viszonyára, túlterjeszkedik az eljáró tanács kompetenciáján. Az eljáró tanács megjegyzi, hogy az Sztj. 67. § (2) bekezdésében szabályozott lehetőség, hogy a tervezőnek joga van meghatározni, hogy az épületen vagy a műszaki létesítményen a nevét hogyan tüntessék fel, magára az épületre korlátozódik, és nem terjed ki az Sztj. 12. §-ában szabályozott általános szabályokra, ami lefedi a műre vonatkozó közleményeket is.

Összefoglalva megállapítható, hogy az építész szakma szabályai szerint a „projektvezető építész” és a „építész projektvezető” kifejezi, hogy Építész4 tervezési munkát (is) végzett, az elnevezés azonban nem egyezik meg a felek által megállapodott „vezető építész tervező” kifejezéssel.

2.1. Megfelel-e a szerzői névfeltüntetés általános szerzői jogi gyakorlatának, ha a szerzőtársak neve nem egymáshoz kapcsolódóan – közvetlenül egymás mellett vagy esetleg közvetlenül egymás alatt – kerül feltüntetésre egy művön, illetve a művel kapcsolatban, hanem valamelyik szerzőtárs neve, a többi szerzőtársétól különválasztva, más tevékenységet végző személyek nevei között szerepel? Eltérnek-e az építészeti szerzői művekkel kapcsolatos szerzőtársi névfeltüntetés szabályai az általános szerzői jogi gyakorlattól?

Az Sztj. 12. § (1) bekezdés 3. mondata értelmében „[a] szerző a neve feltüntetéséhez való jogot a felhasználás jellegétől függően, ahhoz igazodó módon gyakorolhatja”. Ez a törvényi kifejeződése annak, hogy „[a] szerzői név műveken való feltüntetésének mikéntjére – műtípusonként és felhasználási módokként eltérő –, esetenként igen következetes gyakorlat alakult ki”.² Az Sztj. ezen rendelkezése a szerzői döntést korlátozza. Hasonlóan, a műre vonatkozó közlemény esetében is a „közlemény terjedelmétől és jellegétől függően” [Sztj. 12. § (1) bek. 1. mondat] kell a szerző nevét feltüntetni. Ahogy arra az eljáró tanács az előző kérdés megválaszolásánál rámutatott, azon tervezők neve, akik felelős tervezőnek minősülnek a tervekkel kapcsolatban, ilyenként kerültek feltüntetésre. Nem felelne meg a valóságnak, ha itt tüntetnék fel annak a tervezőnek a nevét, aki a tervekért az Étv. értelmében felelősséggel nem tartozik. A hivatkozott közleményekben azonban a többi tervező neve is feltüntetésre került tervezői minőségükben is. A névfeltüntetés tehát az eljáró tanács szerint megfelelt az

² Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői jogi törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest 2014, p. 134.

Szjt. 12. §-nak abban a tekintetben, hogy az a közlemény terjedelmével és jellegével összhangban a szakmai szokásoknak megfelelően történt.

2.2. *Az A/2/1-A/2/5 szám alatt csatolt cikkekben a felvezető projektinformációk és a stáblisták megtekintése alapján meg lehet-e állapítani, hogy Építész1, 2, 3 és 4, egyenlő arány szerinti szerzőtársak? Továbbá, az A/5-A/8 alatt csatolt dokumentumokat is figyelembe véve az Építész4 nevének feltüntetése mellett szereplő „projektvezető építész”, illetve „építész projektvezető” kifejezés megfelelően jelöli-e Építész4-et mint a perbeli oktatási épület vezető építész tervezőjét?*

Az A/2/1–A/2/5 szám alatt csatolt cikkekben a felvezető projektinformációk és a stáblisták megtekintése alapján nem állapítható meg, hogy Építész1, 2, 3 és 4 egyenlő arány szerinti szerzőtársak. Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a négy építész szerzőségi aránya a csatolt iratokból nem állapítható meg. A közlemények a szerzőségi arányra nem utalnak, így azokból sem az nem állapítható meg, hogy az építészek egyenlő arány szerinti szerzőtársak, sem ennek az ellenkezője.

A „projektvezető építész”, „építész projektvezető” és „vezető építész tervező” fogalmakkal kapcsolatban az eljáró tanács utal az 1. kérdésre adott válaszára, ott ezt részletesen kifejtették. Az A/5–A/8 alatt csatolt dokumentumok az eljáró tanács fenti álláspontját megerősítik.

3. *A szakértőnek az ügy megítélésével kapcsolatos egyéb megállapításai*

Az eljáró tanácsnak nincsenek egyéb megállapításai.

*Dr. Győri Erzsébet, a tanács elnöke
Dr. Lendvai Zsófia, a tanács előadó tagja
Vadász Bence, a tanács szavazó tagja*